

LUCIFERUL

REVISTĂ LITERARĂ

Geogr.
556.

Apare în 1 și 15 a fie-cărei luni.
Prețul unui exemplar 45 bani.
Pentru România — — 60 bani.

Anul II.

Budapesta, 1 Iunie n. 1903

Nrul 10—11

3/15 MAI.

— Ei și — noi. —

Cea mai frumoasă primăvară a trăit-o neamul nostru atunci... la patruzeci și opt, în luna florilor, pe cîmpul Blajului. O primăvară am avut noi Românii din Ardeal și Țara ungurească. cînd doina noastră n'a plins, cînd jalea a încremenit nedumirîță în sufletul Românului, cînd năcazul s'a topit de căldura nădejdi...

Pin'atunci în lunga călătorire a veacurilor am învățat să plingem nevoile neamului, de atunci învățăm a uita rostul lacrimii, învățăm chipul încrușișării brațelor și ne ducem înainte, neștiind cărarea și ne perdem...

Pe cînd, cade-se nouă celor trăitori sub ocrotirea unor vremi maștere, să ne întoarcem fața înapoi, să căutăm un razim nădejdilor pe calea prăbușirii. Noi tineretul de astăzi cu întreg rostul aspirațiilor noastre, cu sufletul și mintea sălășluită în noi, avem mare lipsă de premenire, de întărire.

Sufletul nostru, al tineretului de astăzi, numai încălzindu-se la focul uriaș și sfînt al celor patru-zeci de mii de inimi românești ce au tremurat pe cîmpul Blajului sub povara unui sentiment comun, — numai ocrotind o scîntee din căldura lor, să mai poate înălța.

Căci doamne, ce părete despărțitor e

între inima noastră și inima lor — între temelul gîndurilor noastre și visele ce ei visau.

Nu au fost ei copii alintați de duhul vremii numai — cum astăzi grăiește neputința prin rostul epigonilor, — ci fost-au ei alte inimi, alte brațe, alt suflet. Conștii, că pe umerii lor razimă viitorul unui neam năcăjit, și-au pus expansiunea sufletului tineresc în slujba unei idei, — au săvirșit munca de regenerare a conștiinței noastre naționale, au clădit temelul unor aspirații mai frumoase, au reînviat tradiția virtuților noastre stingherite de veacuri.

Tineretul a fost inima și mintea la patruzeci și opt. Ei scriau cărți — cutreerău plaiurile Ardealului cuvîntînd, că «a sunat ceasul», ei jurau «pentru drepturile neamului și virtuțile cetățenești» — ei erau tribuni și centurioni.

Ei au adunat mulțimea iobagilor de la plugul domnesc pe cîmpul Libertății, de «alergau Românii tot gloate la Blaj, la adunarea Românilor din toată țara, cu merindea în spate, cu pieptul aprins de dorul libertății naționale, cu speranța în D-zeu și într'un viitor frumos al Românilor, inginînd toate amenințările, decretele, amăgirile inamicilor»...*

* Papiu Ilarian Ist. Rom. Tom. II. pag. 201.

Suflete de visători și poeți au fost ei — fețe rumenite de cinste și sănătate, brațe tari și cîrmuitoare, minți purtate în pipăire și trezvie și *inimi* mai presus de toate, *inimi* mari și curate. . .

Din cuvîntul lor să ne adăpăm noi cei de astăzi: tineret slăbănogit de nevoile ce ne lovesc, de patimile mititele ce ne bintuie, de școala nenorocită ce siliți suntem a o face, de pilda nemiluită a acelora, ce ne croiesc cărările.

Dacă punem la cumpănă deosebirea între tineretul de astăzi și cel de acum 50 de ani, îndeosebi o notă generală ni se impune, ca însușire caracteristică a două epoce: deosebirea între *fondul moral* al celor de atunci și al tinereții de astăzi.

Ajunși la pragul unei ere nouă, văzînd înaintea lor dogmele sublime poruncite de purificatul duh al vremii și înfiorătoarea situație a neamului lor, opusă tocmai acestor dogme, tinerii de atunci au luat asupra lor înalta misiune de a fi elementul de propagare a ideilor ce înferbîntau luminatul apus. Mîntea acestor băietandrii să frămînta pe temeiul larg al principiilor de caracter universal, plămădea mijloacele de aplicație a acestor principii, judecînd cu logica de fer a entuziasmului expansiv, secundat de intransigența șovinismului național cînd era vorba de concesiuni. Evenimentele din 48 — au surprins poporul nostru ca pe toate neamurile împilate și fără cuvînt în orînduiala țării într'o stare culturală primitivă, astfel că unicul element cultural, ca clasă, era tineretul ajuns prin școli în urma avîntului liberal ce să manifestă din unele hotăriri aduse de sfatul țării — mai mult la presiune esternă și c'o vîdită misiune speculativă, decît întru

întărirea național-culturală a obștei noastre. Acest tineret era chemat să săvîrșiască la noi superba operă de sdrobire și nouă clădire, muncă ce săvîrșitau la alte neamuri filosofi cărunți, diplomații cheli și generalii îmbătrîniți în studiul tacticei napoleoniane. Lor le-a revenit datoria de a înțelege și întrupa aspirațiile unui neam năcăjit, de-ai oblici năcazurile, de a-i cunoaște rostul dorurilor ce poartă, ca răzîmați apoi pe oftatul românului de la plug stăvilit în visul lui de mărire de amara învățatură a multelor nevoi și mînecind din cuvîntul conștiinței naționale regenerate, să concretizeze dorurile neamului, visele lui de noroc, pretensiunile lui politice, să desprindă din vîlmășag și ficseze întreg programul luptei uriașe ce va să vie, să observe legătura între dorințele vagi și expansive ale unui popor la pragul înfricoșat al trezirei din întunec și postulatele acceptate de spiritul timpului.

Tineretul din 48 s'a angajat la această muncă, s'a pătruns de aceste idei, a luptat întru realizarea lor, dovadă adunarea de la Blaj, orî și sirele dese ale legionilor de lănceri.

Îată *fondul moral* al tineretului de atunci și îată punctul fics pe care dator este a se răzîma judecătorul a două epoce.

De la 48 s'au schimbat în cit-va împrejurările și relațiunile vitale ale neamului nostru — deși fondul e acelaș. S'a schimbat și rolul și misiunea tinereții, deși fondul e acelaș. Ne-am întărit culturalicește, ne-am creat o clasă «*inteligentă*», căreia deși *in mare parte*, mai mult pentru satisfacerea formelor convenționale, decît pentru fondul intelectual și moral ce represintă îi revine acest frumos titlu — totuș măcar

de dragul principiului biblic de a cinsti bătrânețele, menită este de a purta înțietatea cuvîntului în sfatul trebilor noastre și grija cîrmuirii. — Tineretului i-s'a luat în mod natural datoria de a reprezenta forța judiciară și executivă a neamului, — dar relațiunile culturale nu s'au poleit întru atita, clasa inteligentă, durere nu e încă pe un pedestal *intelectual* și *moral* atit de sigur și atit de înalt, ca cuvîntul tinerimei cu cunoștințe temeinice, cu suflet neprihănit încă și mîinile curate — să nu-și poată avea rostul său și greutatea cuvenită. Zilnic să agită chestiuni de forță, la a căror rezolvire, orî îndeosebi *felul* cum să resoalvă, — n'ar strica, cu adevărat n'ar strica să-și ridice tinerimea noastră ochii din cartea de studiu, să glăsuiască după cum o îndeamnă povestea inimii curate și slova cărților ce a avut prilejul să cetească. Multe rînduiești ale noastre s'ar schimba atunci și de multe orî s'ar ridica vâlul dubietății ucizătoare de suflete — de preste multe variante ale minciunei cuvioase, ale ultragiării sentimentului național etc . . . — cînd cuvîntul tinerimei ar fi implacabilul element de control în chestiunile noastre publice. Chestiunile la cari ar avea dreptul și datoria tinerimea să-și spună cuvîntul sunt ușor de stabilit precum și barierele manifestării tineretului pre-dispus de a să certa cu disciplina.

Îată deci, că neschimbat fiind fondul relațiilor noastre de la 48 încoace, rămîne acelaș fondul misiunei tineretului de la patruzeci și opt și al tinerimei de astăzi.

Care să fie deci pricina, temeiul ace-lui părete despărțitor între tineretul de atunci și fondul moral al celui de astăzi?

În călătorirea unei jumătăți de veac nu să schimbă întru atita însușirile ca-

racterului etnic, ca să poată justifica psihologicește această deosebire — sunt însă cauze externe, anume: felul de judecare, și nenorocită contemplație a principiilor pedagogice din partea celor însărcinați cu diriguirea creșterii tinerimei, (lucru, de a căruî analizare nu atit condeiu unuî tînăr s'ar sfiî, cit poate cumpănirea unor așa zise «consecuente» l-ar îndruma să n'o facă) — și pe lingă asta pildele de morală, de caracter ale bărbaților «chemați» — aceste sunt cauzele imediate ale decadenței tinerimei de azi, dacă vrem să-i numim ast-fel nota generală a moravurilor și îndeletnicirilor ce poartă.

O premenire să impune, pentru-ca nivelul moral de astăzi, care numai la bine nu duce, — să se sfarme nepu-tincios asemenea tăriei cu care te slu-gește; numai ast-fel vor putea privi urmașii la această vreme de astăzi — cu bucuria lecuirei unuî rău, ca la o epocă de slăbiciune transitorie, — is-vorită incidental din val — virtejul ame-țitor al unei vremi de renaștere, — ne-ajunsă încă de a deveni prin continuă propagare slăbiciune de rasă.

Căci în micimea noastră totuș, — poate ca un ecou al unor povești fru-moase și apuse de mult — doruri pur-tăm și visuri de noroc mai avem pen-tru viitorul neamului nostru.

La tot cazul realizarea acestora, pe temeiul prezentului a să săvirși nu e cu puțință; minți a căror chibzuire să bată cărările înaltelor principii de edu-cație ale unuî popor, suflete premenite de funinginea spurcăciunii: îată ce nu avem astăzi.

Îată ce ne trebuie, dacă vrem să clă-dim puntea, ce va să lege trecutul fru-mos cu viitorul, ce visăm. Îată ținta, de care trebuie să se pătrundă sufletul

nostru, al tineretului unui neam trăitor deocamdată în vălmășagul unor vremi de mare stricăciune, — dar în dreptătit de slova drept-cuvîntătoare a istoriei: a pretinde viitorimeî încă o zi de răsplată a adevărului, un alt ^{3/15} Mai.

Octavian Goga.

V I S A R E.

În parcuri solitare sub cerul primăverii
Domnia melancholia ca'n țările durerei.
Fântini săpate 'n piatră armonizau în noapte
Umplînd singurătatea cu tristele lor șoapte.
Arare-orî din ramuri se scutura o floare!
Creștea pe bolta clară a stelelor paloare
Cînd luna liniștită — regină pururi castă —
Din veci stăpînitore pe adîncimea vastă,
Măreș se ridicase din golurile zărei
Să dea viață nopței și valurilor mării.
Castelul dormia tainic în vise fermecate!
Pe ziduri vechi de marmor, pe turnuri argintate
Aluneca fantastic a razelor lucire,
Magii evocatoare din imnuri de iubire
Soptite în surdină prin ramuri înflorite
Chemau în suflet pace și gânduri fericite!
Dormia castelul tainic pierdut în lună plină,
Doar palida Crăiasă scaldată în lumină
Veghia, purtînd ecoul unei cîntări de jale
În vaga duiosie a dorurilor sale.
Si'n cîntecul acela — o caldă aiurare —
Cînd sus pe bolta clară s'aprinde făclii stelare,
Poetul trist puse în clipa rătăcirii
Întreaga sa simțire din farmecul iubirii!

«O, palidă fecioară
În nimb etern de stele,
Ascultă cum pe coarde
Plîng dorurile mele!

«Pe sinul de zăpadă
Aș vrea să prind o floare —
Un vers ce cade'n lacrimă
Din inima ce moare.

«Aș vrea s'aprinde făclie
În Templul Adorării
Si — acolo vieața toată
Pe veci s'o dau uitării.

«Dar în uitarea vieții
Apari-mi tu senină
Precum apare noaptea
A nopților regină,

«În suflet să-mi pătrundă
Din ochii tăi albastrii
Melancholia dulce
A razelor de aștri;

«Cîntările de-acuma
Vre-odată să nu piară,
Iar visul să rămîie
Un vis de primăvară,

Aproape cînd în brațe
Va fi ca să te strîng,
Să știi că și atunci
De-aceleași doruri plîng!...

«O, palidă crăiasă
În nimb etern de stele,
Ascultă cum pe strune
Plîng patimele mele!

«Pe treptele de fildeș
Coboară-te la mine,
E — atîta pace sfîntă
În depărtări senine!

«Spre ele să ne poarte
A noastră rătăcire,
Să nu avem în inimă
Nimic decît iubire,

«Cuprinși de-aceleași farmec
De-aceiași nostalgie,
Să stingem gînduri triste
În valuri de armonie!

«Trecînd ușor pe frunte
O blindă mîngîiere,
Să înțeleg iubirea
Din dulcea ta tăcere.

«Si pururea aproape
De sinu-ți alb și cald
Să smulg din umbra morții
Eternul vis smarald!...

Tirziu, crăiasa pală veghind sub noaptea clară,
 Simțea cum cresc în suflet dorințele iubirii,
 Ah, cât de dulce sună poema rătăcirii
 În liniștea profundă pe struna de gitară!
 Și lacrimi argintate pe gene-î înfloră
 Punînd un vâl de ceață privilorî senine,
 — Plăpîndește petale cădeau din flori divine
 Dar toate'n mîngiere de versuri se topiră....
 «Pribeag poet, spre tine, mă poartă tristul dor
 «C'î'n suflet mi-l aduse al coardelor fior,
 «Căci m-a vrăjit ca'n basme cîntarea ta, pe veci,
 «Ce tremură duiosă cînd tainic noaptea treci!
 «În ochii tăi nostalgici ard mistice scînteii,
 «Și totuși dacă moare norocul meu în ei
 «Indurător, aproape o vino să privesc
 «În zarea lor senină adînc... căci te iubesc!
 «Sub dulcea mîngiere a blindului tău glas

«Să uit că prea departe se pierde al meu pas,
 «Și veșnic fermecată de-al coardelor fior
 «Să nu pot nici-odată să-ți spun cât te ador!...

Pribeagul se întoarce cu dulcea lui solie
 Și două umbre pale în noapte se perdură,
 Ningeau petale albe... dar coardele tăcură
 Cînd stelele pe ceruri mureau de nostalgie!
 Și'n zori cînd în nuanțe de purpură și roză
 Părea că aurora i-o tristă — apoteoză,
 Cînd valuri de lumină din zări diamantate
 Vibrînd cădeau pe mare de flori înrouate,
 Poetul pururi singur în Templul Adorării
 Plîngea la căpătîiul cernit al aiurării,
 Dar lacrimile stinse pe — altarele iubirii
 Purtară visul palid spre țărmul nemuririi!.....

Al. Gherghel.

LA PALOMA.

— Din amintirile unui diplomat. —

Arătarea alor două figurî, îmbrăcate în pitorescul costum dela țară, și cari să străcurau în tăcere pe lingă părății caselor din față, mă trezi din visările mele. Le urmării cu ochii. Amîndoaună iasă acum din umbra ce le învălîse. Lumina lunii pline le luminează fața. Incremenii de spaimă și buzele mele șoptiră, fără voie, cuvintele: «La Paloma».

Recunoscui pe Don Iosé și pe soția lui.

De unde venia el, proscrisul, care cu o ceață mică desperată, încă tot mai purta războiul, de capul lui? Nu știa el, că de-l vor prinde, va fi dat morții? Il cunoșteau îndeajuns de bine, Știam că e curajos, ba îndrăzneț, că are bogății, pe cari le-a plasat în Franția, la loc sigur, spre a le scuti de sequestrul republicanilor. Cu un cuvînt el era în toată privința un bărbat, pe care-l credeam în stare a face o ultimă și desperată încercare de a mîntui pe împăratul.

Aceste gînduri îmi trecură ca fulgerul de îute, prin minte. Dar înainte de ce ar fi putut face vre un semn, înainte de ce m'aș fi putut hotărî la ceva, cei doi dispăruseră fără de urmă, ca și cum i-ar fi înghițit pămîntul. Ori cum mă uitam nu puteam să văd unde erau.

Fruntea îmi ardea. N'a fost oare o nălucire a nopții, o fantasiă a creierilor mei inferbîntați, care voia să mă amăgească? Era s'o cred aceasta. Căci unde să fi dispărut cei doi, așa

dintr'o-dată? Numai o poartă era, colo în față, după care s'ar fi putut ascunde cineva: poarta temniții.

De odată auzii răsunînd încet, de tot încet, un sunet vibrător, ca și cînd o mină ar trece încercînd coardele unui instrument. Să auzi al doilea, al treilea; cîteva acorduri vibrază. Apoi două voci minunate să uniră, și în noaptea tăcută răsună acum fermecătoarea și binecunoscuta cîntare: «La Paloma»:

Și cînd primăvara din nou va'nflori
 O albă porumbiță la mine va sosi,
 Și la fereastă ce dulce-mi va cînta:
 La tine mă cuget, la tine pururea!

Eară cînd singur voi fi, — părăsit
 De toți, pe pămînt — cu suflet zdrobit,
 Atunci, porumbiță din nou tu să vii
 Cîntîndu-mi: la tine, la tine gîndii!

Ascultam fără să răsufli. Tîmplele îmi svîcneau să sară. Presimțisem, că aci era vorbă de un servitor credincios, credincios până la moarte, care împlinea dorința împărătescului său stăpîn: «Această cîntare așî dori să o aud în oarele cele mai grele și dureroase ale vieții mele».

Da, acum o auzia, o auzia în cea mai grea și dureroasă oară o vieții sale. Credința însași i-o cînta.

De odată să auzi un sunet ascuțit, ca și cum

s'ar rumpe o coardă. Un țipet de femeie, înăbușit, un blăstăm puternic, apoi totul fu iarăș liniștit.

Lumea să învîrtea înaintea mea, o ceață-mi învăluia ochii. Voiam să mă sprijinesc, dar nu puteam. Căzuî grămadă la pămînt. Incordările ultimelor săptămîni, mă istoviră, și acum, aceasta din urmă ne mai auzită, mă doborî cu totul

* * *

Cînd m'am trezit, totul trecuse deja de mult. Am aflat că împăratul Maximilian, a murit vitej este și fără frică.

«Și Don Iosé?» întrebaî. «Cum a putut el face, ca să-î cînte împăratului acea cîntare?»

«Despre aceasta nu s'a putut afla ceva nicî cînd», fu răspunsul. «S'a păstrat cel mai mare secret în lucru, și chiar aceasta lasă să să înțeleagă, că sentinelele aû fost în parte mituite de Don Iosé. Probabil că s'a fost pus la cale o eliberare a împăratului. Dar ceva pozitiv nu să poate ști.»

«Și Don Iosé?» Intrebaî din noû. «Și Donna Ines? Unde-s acum? Ce s'a ales de ei?»

Ochii prietinelui meu să perdură visătorî, în zarea depărtată.

«Stranie ursită,» zise el. «Soartea tinerei părechî fu aceeași, ca a împăratului Maximilian, espiă cîteva zile mai tîrziu Don Iosé, de gloanțele republicanilor. Nefericita lui soție însă înnebuni din oara aceea.

Cu puțin înaintea plecării mele am cercetat mormîntul lui Don Iosé. O mîna prietinescă o împodobise foarte cu înteles: în peatra de marmoră dela căpătîiul mormîntului erau săpate cu litere de aur notele dela începutul cîntării: «La Paloma».

Am depus o cunună de laurî, pe mormînt, și apoi m'am despărțit pentru tot-de-auna de acest lăcaș al eternului repaus.

Odichnește în pace, inimă credincioasă!

(Trad.)

Enea Pop Bota.

LA «POPA TOADER».

— Schiță. —

Era pe la apusul soarelui.

Cerul senin era străbătut de săgețile obosite ale soarelui ce dispărea pe'ncetul de după deal.

Cîmpul alerga pe lîngă noi, iar spicele de griu coapte, pline de viață își clătinau capetele duse de un vîntuleț alinător de patimî.

Vitele cu ochii mari somnuroși, rumegînd a lene, veneau tacticoase înspre sat. Doară cite un muget blăjin și un joc de clopoțele, vițeii ce se sbeguiiau, mai dădeau puțină viață tabloului.

Mureșul curgea șopotind ca un flăcăiandru morocănos și se sbătea în alvia-î strîmtă șuerînd a jale.

Colo departe se perdea un punctuleț alb împrejmuit de fum străveziu. Era clopotnița bisericîi satului, spre care ne îndreptam.

Eram cuprins de o toropeală moleșitoare. Petrecusem toată noaptea la o petrecere în Bistriță. Imî jucau și acum în urechî melodiile fo-

coase și așa, pe jumătate adormit, retrăiam clipele petrecute acolo.

Și apoi și întreg tabloul, pe lîngă care treceam în goana cailor, imî aducea fără de veste un simțămînt de pace, liniște nețărîmîrită, încît mă apăsa pe creeri cu putere de plumb.

Lîngă mine era «părintele Toader». Așa-î zice la noi și așa l-am pomenit de cînd eram cît un pumn. Uscățiv, cu ochii mari, plinî de istețime, poartă barbă ce aspiră la protopopie și e gazdă în toată regula.

M-am întîlnit aseară, la petrecere, cu el — «Heî, că de mult nu ne-am mai văzut! Dar ce vînt te bate pe aici? Bine că ai venit. Trebuie să dai și pe la noi! . . . Da trebuie, că o cunoști, de cînd era pe la voi! . . .» și așa cu una, cu alta, m-a luat fără să știu, des de dimineață cu trăsura lui și iată, mă duceam în satul «popî Toader».

«Popa Toader» îngrijea de mine de minune.

— «Vezi, vîntulețul ăsta-î rece... Ian puneți tolul ăsta mai bine peste picioare».

Și așa m-am desmeticit din toropeala; care m-a apucat.

Tiptil, mi se furișau amintirile acum din ascunzătoarea lor. Par'că zăcuseră ascunse sub boneta maichii bunicii și acuma eșiau la iveală una, cite una.

Pe fata popii Toader o cunosc binișor... cînd era la școală la noi... o băiețică de vre-o 14—15 ani... sprintenă, rumenă la față, cu ochi învolburăți, cu ris ștregăresc... și așa de vorbăreață și așa de sprintenă la gînd, ca o codobatură neastîmpărată...

Dar de la o vreme s'a schimbat de-abinelea. N-o mai vedeam atît de sburdalnică. Se făcuse gînditoare, o prindeam cu gîndurile bătînd cîmpii și-î auzeam cite-un sfat lăsat fără de voce... fata «popii Toader»!... Cum se schimbă toate!... Cîtă apă a curs pe Murăș de atunci!...

Par'că o văd și acum în fața mea! Venea cu cărțile de la școală și cînd trecea pe lîngă noi, ne arunca o privire plină de nu știu cum i-ași zice, de păsăruică, care se uită plină de drăgălășie, par'car vrea să zică: Hei! Nu mi-ați văzut pe cel visat?

Și cu cît ne apropiam mai mult de satul, care acuma se deschilinea din umbră tot mai bine, cu cît ne apropiam tot mai bine-mî aduceam aminte de Florica «popii Toader».

O trimisese popa la învățătură, să știe face un rîntăș mai domnesc, să știe să se învîrtă mai orășenește prin casă cînd va fi învățătoareasă sau preoteasă 'n sat, cu o vorbă, să se știe prinde 'n toate mai bine decît măsă și tată-său, cari trăiseră mai strîns și mai cu năcazurî, ca pe la sate.

Roțile începură să facă un sgomot amețitor Dădură peste bolovanii încăpăținați de pe ulița satului și țipau ca din gura șarpelui: Se înoptase cum se cade. Ici-colo păreții albi ai caselor, — sau cite un dulău, care ne ieșea înainte și hămăia ca scos din minți — alt-fel umbre, mătăhale mari, ce ne joacă jur împrejur.

Murășul l-am lăsat la stînga noastră și-î auzim murmurul înăbușit din cînd în cînd.

— «Indată suntem acasă! Lung a fost drumul, frățioare, dar lasă, că ne-om hodini po-dește. Să vezi, ce ochi face, de te-or vedea ai casii. De cînd nu te-au văzut? Erai un pri-

chindel mic cînd ai plecat de la tată-tău, la oraș. Acuma îți dă mustața de-abinele și areți a domn.

Intr'adevăr mă apuca o duioșie nespūsă. Ian să văd, ce s'a ales cu fata «popii Toader!» îmi puneam mereu întrebarea. Și îmi voiu mai aduce aminte de casa liniștită și plină de toate bunătățile a «popii Toader?»

E drept, e mult de cînd nu am mai dat prin satul de pe țarmul Murășului, am pornit-o ca plutașul, care pornește 'n mila sfîntului cînd se umflă apele și am minat de la cîrmă departe, peste mări și țări. Și acuma mă reintorc iarăși pe plaiurile astea, să văd ce mai fac ai mei.

— «Deschide poarta, mă!»

Un băiețel în cămașe se repede în casa popii Toader și auzim scîrțîind încet și țignit poarta casii, care ne apare în întunerecul nopții ca un oblong lung de cretă.

Sgomotul s'a auzit și înlăuntrul casii. Cu felinarul în mîna apare în pervazul ușii o femeie îmbrobodită și strigă: «Cine-î!» și cînele, un dulău cît ziua de erî, mîrae în lanțuri, pînă ce nu-î strigă «popa Toader» «taei Bureuș!»

— «Așa dară am fi la ale noastre. Ian dăte jos din trăsură, că știu că te-a sdruncinat destul!... Și vină, tu, Florică, hăi... că îată, țî-am adus pețitorî!...» și rîde popa Toader de gluma făcută.

La lumina felinarului bolnăvicios, am sărutat mîna cocoanei preotese, o femeie cum e focu de harnică și bună ca o prescură de Paști. Și ce bucurie pe ea, că am venit!...

Urcăm treptele casei și dăm în odaia luminată de o lumină de său, care pilpăe la fie-care clipită. De alt-fel e curățel în casă. Ștergare naționale pe la păreți, lăiți frumos văpsite pe lîngă masă, scaune domnești, icoane sfinte și fotografii pe păreți și pe lîngă toate astea un miros sănătos de gutui, cari stau puse în rînd pe dulapul din fund.

— Ian șezi la noi!... Ei cum îți place gospodăria noastră? Nu-î așa, că n'o mai cunoști, de cînd te-a dus vîntul prin țări streine!»

Și preoteasa se uită la mine și caută să-mî aducă aminte de cînd eram cît masa și-î sburătoriam merii cei mai frumoși. Și așa, cum stă pe gînduri o fur cu ochii și-mî zic: »Iacă, așa mi-o închipui eu pe sfînta Vineri!»

De-odată ușa se deschide larg și apare Florica.

Să o fi văzut altmintrelea, să nu fi știut, că asta-i Florica, care intră, nu ași fi recunoscut-o odată cu capul.

Să făcuse mai mare, două cozi groase de păr negru și-le împletise împrejurul timpelor; se mai umpluse în șolduri dar împrejurul ochilor avea cercăne și la față era trasă.

«Florico! Ce bine-mi pare, că te văd!» și dau să o prind de mână, atunci și-a ridicat ochii ei mari înspre mine și i-a pironit în căutătura mea.

Era ea, cea de atunci! O recunoșteam după privirea asta, care semăna ca doue picături de lapte cu cea de atunci!

Și așa, cum și-a aruncat ochii, de-odată, fără de veste mi-a apărut înaintea o figură de om. Și mi se apropia tot mai mult și-i recunoșteam risul și căutătura plină de veselie.

«Bine ai făcut, că ai dat și pe la noi... Aici în satul ăsta, uitat de lume, atit de bine-ți cade cînd dai de un prietin, care să-ți amintească de zile bune!»

Florica asta mă făcea curios.

Ce s'a petrecut de atita timp cu ea? Trebuie să aflu ceva din gura cui-va, trebuie să știu care e cauza cercănelor din jurul ochilor.

Dar am pornit vorba într'altă parte. Am vorbit de cite în stele și 'n lună. De studiile mele din streinătate, de viața de acolo, de părinții mei, cari dau la scrisori cînd nu le scriu într'o săptămîină și așa, cu una cu alta ne-am așezat la cină.

Așa de bine o prindea pe Florica șorțul, care-i cădea de la piept în jos fără să se oprească decît puțin la șolduri și cit de bine-i ședea, cînd venea cu castronul fumegător, castronului, cu fața înroșită de jarul cuptorului, cu ochii țintă la oglinda castronului, ca nu cum-va să se prăvălească toată puzderia asta de mîncare pe podele.

Eram obosit din petrecerea din noaptea trecută și așa, am spart tîrgul mai curînd.

Florica și cocoana preoteasă mi-au așternut patul într'o odăiță drăguță, înspre uliță.

Abea m'am văzut singur și au început să-mi roiască gîndurile în cap. Un ceasornic gălăgios mă scotea din sărite. L'am făcut să stea, după ce m'am uitat cu băgare de seamă jur în prejurul odăii.

Pe masă un album, umplut pe jumătate cu fotografii, un paner plin de cărți de vizită în-

florilate, un album pentru scris: de suvenire.

Pe o pagină:

Te iubesc, nu mă uita

Prietina ta Natalia

și d'al de astea.

Intr'un colț biblioteca «popii Toader». Invălită în patrafir cartea de molitve, vre-o cite-va cărți de rugăciuni, vre-o cite-va numere vechi din revista diecesei și apoi protocoalele nașterilor și deceselor. Mai la oparte vre-o cite-va cărți de poezii. Peste cărțile acestea își plimba privirea Șaguna, agățat pe perete lingă alte icoane bisericesti.

Mintisem. Nu-mă mai era somn nici decît.

Pe masă se află cite-va portrete de demult șterse de razele soarelui. Și așa cum îmi plimb privirile încoace și încolo dau cu ochii de o lădiță deschisă. Capacul era dat în sus și de dinlăuntru mă priveau cu ochii curioși o mulțime de nimicuri. De-odată dau de o fotografie. Duc mîna fără să vreau în lădiță și apropii fotografia de lumina, care pîlpăe mocrnit pe masă.

Era el, el, care-mi venise în minte cînd am văzut-o pe Florica astă-zî. Prietenul meu de la universitate, Emil!

Și am gîcit totul!

Acum îmi aduc aminte... Îi văd pe amîndoi bătînd stradele... pe Florica cu Emil... și ea să uita în ochii lui și pare dusă de pe lume, de fericită ce-i.

— «Ce ți-e și femeia! Cum poți să-i încurci mințile de ușor! Te uiți puțin la ea și e dusă...» se lăuda Emil, cînd conveneam împreună.

Și ea crede încă în dragostea lui! Ea îl așteaptă pe el! Îmi sună în urechi. Și nu știe cît de curînd a uitat-o, nu știe, că și-a bătut numai joc, în treacăt.

Și stau așa, proptit de marginea patului și mă pierd gîndindu-mă la ei.

Cine-va bate la ușă.

E «popa Toader», care a văzut lumină încă în odae la mine și mă întrebă dacă nu mi-s'a întimplat ceva, de nu dorm.

— «Vino, D-le părinte și-mi spune de unde-l cunoști pe acesta? L'am găsit fără să vreau aici. Mi-este cunoscut de la universitate?»

Părintele se tulbură.

— «Da de unde și pînă unde vine ăsta aici? Bine că mi l-ai arătat.

Ia te uita, ce ține Florica mea pe aici! E un

derbedeu de s'a ținut după față-mea prin oraș, de a trebuit să-o duc de acolo. Nă era de nasul ei. Era un ștrengar și jumătate. Și zicînd astea, apropie fotografia de flacăra luminii și o afumă.

— «La asta te uita! Nicî că e vrednică. Culcă-te, că mine mergem la biserică, e Duminecă și o să vezi tot poporul adunat de sărbătoare.

Abea am putut să ațipesc. Imî părea că Florica locuște 'n odaia asta și că patul ei necunoscind somnul, nicî nu-l lasă să se apropie de așternut. Așa o față de popă, cu casa părintească, cu o moșioară cît de cît, cu puțină creștere la oraș, ar trebui să trăiască liniștit și tihnit în colțul ei de țară, unde a văzut pîrîndîndu-i-se neamurile.

Dimineața m'am trezit de vreme.

Cînd am putut vorbi la o-parte cu Florica, i-am adus aminte de viața din oraș și am amintit și de Emil.

A tresărit. Și-adus mîna la gură și a întrebat șoptit: «De ce ai arătat fotografia lui Emil tatii? Atît de furios a fost azi dimineață».

Mă durea și pe mine de ce am făcut.

— «Acum, fiind-că imî pare rău de ce am făcut, mă erți?»

— «O, n'am de ce să te iert!»

Și ceteam în ochii ei un dor ascuns, un dor după el. Ea nu știa, cît de ușor a trecut Emil peste dragostea ei, a înlăturat-o ca pe o zdranță, care-ți stă în cale, ea nu știa, că el s'a aruncat în virtejul amețitor al capitalei fără să-și dea sama de ce face și că i-a pîngărit amintirea sfîntă, ea nu știa nimic din toate astea, ea-l aștepta. Îi promisese cerul și pămîntul și ea-l aștepta. Credea în dragostea lui, credea în vorba lui.

Noapți întregi nedormite... sîmul de cîte ori nu i-a svicnit de un dor fără seamă? Buzele s'au cojit de fierbințala lăuntrică și obrajii i-au scăzut de dor după el. Să povestească perina despre lacrămile udate, să povestească ochii ei gîndurile sbuciumate.

Și ea nu spune nimic — căci n'are cui. I-au venit peștorî peste peștorî — dar la toți s'a uitat cu dispreț. Mamă-sa a dat din umeri, tatăl ei a încruntat din sprîncene și au spus amîndoi, — dînd din cap: «Ai să rămîi față bătrînă!»

Dar ea-l așteaptă, căci i-a promis, că vine și trebuie să vină.

De ar vedea-o el acuma i-ar ride în față și ar fugi mîncînd pămîntul, de i-ar spune despre nopțile nedormite, el ar ride cu hohot, de i-ar aduce aminte de cuvintele de dragoste, el i-ar fluera în urechi un marș funebru rizînd cu ochii.

— «Ce să spun cunoscuților, dacă îi voiu înțelni?»

— «O, spune-le că-î salut din toată inima».

— «Dar lui Emil?» și se uită în ochii mei neîncrezătoare. «Lui Emil!» și i-se oprește vorba, nu se îndură să-mî încredințeze nimic, ci spune stăpînindu-și un suspin:

— «Ce să-î spuî? Spune-î — că...-l salut».

În salutul ăsta era ascuns tot focul unei fecioare, care se usucă pe picioare, care visează de noapte cu lună și viața ca 'n povești, care nu știe de minciunile lumii. În salutul ăsta stetea ascuns tot focul, tot talismanul sfînt al unei dragosti curate ca razele lunei.

★

Eram gata de ducă. Fusesem la serviciul bisericesc. Acolo o vedeam pe ea răzimată de strană, cu ochii proptiți de bolta bisericii, cu rugăciunea pe buze, care voia să zică: «Adu mi-l, Doamne, în pace și sănătate!»

«Popa Toader» și cocoana preoteasa și Florica mă petrec pînă la poartă.

Acolo e trăsura părintelui, care mă va duce mai departe, tot în jos pe valea Murășului.

Și cînd sunt sus și-mî arunc ochii la Florica, ea stă răzimată de marginea ușii, cu ochii duși, par' că ar vrea să zică: «Hei, de m'ași putea duce și eu cu tine». Departe, departe — la el...».

Și stă așa uitată pînă ce mă pierde din vedere și par' că o văd întrînd obosită în casă, ajunge în odăița ei, deschide lădița, prin care am căutat eu fără de știrea ei și se duce, se duce cu gîndul la el, la visul ei.

Și trăsura trece pe lîngă hora satului și văd cum să avîntă în joc flăcăi și fete și chiuie plinî de veselie și bat pămîntul tropotînd și se îmbată de ochi dulci și de stringeri pătimașe.

Colo, departe am pierdut satul Florichii, și mă uit cum stă turla bisericii cucuțată ca o cloșcă pe lîngă puii ei, iară Murășul, curge sprinten și șopotește plin de veselie sărutat de razele soarelui, care stetea rizător pe bolta cerului.

1903.

Horia Petra Petrescu.

Inger păzitor.

ÎNVINSĂ.

— Novelă. —

(Urmare.)

Și de atunci au trecut zile după zile.

Acum divorțul Julietei și al principelui devenise un lucru public; apărea în «Știrile zilei» a fie-cărui jurnal; era comentat în fie-care salon. Avu un mare resunet în societatea înaltă. «Cine ar fi crezut-o aceasta!?» O păreche mai potrivită nici că puteai afla.

«Și așa de-odată cum s'a întâmplat! —»

Și se mirau oamenii, căci în fine au trăit ca doi amorezați, așa de frumos, de pacinic în castelul lor». — Cum să poate, cum să poate?» — întrebau unii. Iar cite-unul zicea cu fața foarte gravă:

«— Da, da, nu e aur tot ce sclipește! —» Și ei principele și principesa ce deveniau? — El trăia în castelul său ca mai 'nainte: singur, trist, desperat. Ea?

Ca s'o aflăm pe Julieta trebuie s'o căutăm în țară străină. Acolo unde cerul departe... departe e în veci senin, unde marea e vinătă și lucește voios la razele ferbinte ale soarelui de la mează-zi, unde portocalii înfloresc umplînd aerul cu un miros îmbătător de dulce. Acolo într'o grădină încîntătoare, plină cu flori stă o vilă frumoasă, a cărei colonne elegante de marmură apar sclipind printre arbori.

În vila aceasta trăește acum Julieta cu fiica ei.

Cînd după scandalul divorțului ajunsă aci cam abătută, cam obosită de lume și de toate — i-să păru, că a aflat paradisul. Ce viață în acest loc de fericire. Totul e numai armonie. Noaptea adormi la dulcele murmur al valurilor, dimineața te deștepți în cîntecul paserilor: eternă primăvară, eternă tinerețe! Aici natura bogată te primește cu bucurie în sinul ei, îți dă tot ce e mai frumos, mai plăcut, mai adorabil.

Julieta trăi ca 'n vis primele săptămîni, o viață nouă să 'ncepea pentru dînsa, un orizont de fericire să deschidea înaintea ochilor ei.

Ioana și iar numai Ioana! Ziulica întregă o petrecea cu fetița.

«— Acum din voința mea numai pe mine mă mai are; eu trebuie să îi țiiu loc de tată, de patrie, de acasă, de tot.»

Mamă mai iubitoare, mai pasionată, nu puteai afla. În ochii copilei își afla fericirea; îi

cetia de pe față ori-ce dorință, rîdea, plîngea cu dînsa: o iubire nebună, ferbinte o făcea sclava Ioanei. Vecinii se 'ndatinaseră a le numi: «Inseparabilele». Și surîdeau cînd le vedeau trecînd mîna în mîna ca două amice. Julieta era fericită; fetița era a ei și numai a ei. Ioana însă nu să 'ndatina așa de ușor cu viața-î nouă sufletul sensibil, îi remase mult mai frumoasă, mai atrăgătoare viața din trecut.

Despărțită așa, pe neașteptate — de tatăl ei — primise o lovitură grea, de care nu să putea vindeca așa de iute. Transportată departe între străini, deși locul unde trăia era atît de încîntător, ea să simția perdată în față cu tablourile nouă, cari nu-î înlocuiau de fel măiestrosul castel părintesc und să juca — de tot mică cu tatăl ei.

Intr'un colțisor al grădinei sădise două straturi de viorele și aici de multe ori ședea oare întregi plivind, curățînd floricelele de buruiene; totul numai, căci în parcul de acasă erau multe flori de aceste. La mirosul lor își aducea aminte de aleele umbroase, de lacul pacinic pe care să legănav măiestros între nuferii țermului lebedele cele frumoase. Atunci cite-odată o prindea un mare dor de acasă, lacrimile îi curgeau pe obrajii ei palizi. Lacrimile acestea le ascundea însă de mamă-sa; un instinct îi spunea, că ar fi supărat-o cu ele. Își ascundea dorul în fundul inimei, în cit Julieta nu știa nimic despre tristețea ascunsă a fiicei ei.

Într'o zi Ioana aflînd pe mamă-sa scriind, — îi veni un cuget luminos.

«— Mamă, ști că sunt mare, am trecut de opt ani și nu știu să scriu. Ași voi să 'nvăț și eu.»

Julieta o sărută și îndată să 'nvoi a-î implini pofta sau caprițiul cum credea dînsa. Dar nu era caprițiu. Ioana știa de ce o face aceasta. În mintea ei combinase un plan. — «Fiind-că tata nu mă vine, fiind-că nu pot vorbi cu dînsul, am să fac ca mama, ca cei mari, cari scriu epistole. Îi voiu scrie, să vină aici, să-l văd, căci îl doresc.»

Și să puse la lucru. Învăță iute; mintea-î ageră cuprindea toate cu ușurință. Să trudea

din resputeri șezînd la umbra unui cypres, aplecată pe un caiet, acoperia paginile cu litere caligrafice. Mamă-sa să spăria de energia micuței.

«— E prea mult îngerășule, hai să mergem la preumblare, să nu măi gîndești la aceste semne caraghioase».

Ioana ascultă cu regret. Pe cit progresa, cu atît să măria dorința de a scrie epistola de mult proiectată. Toate ideile acestui cap de nouă ani culminau în acest rezultat. «— Ce va spune tata, cum să va bucura, că nu l-am uitat! —»

Sara să ruga la Dumnezeu să îi dea ajutorul său puternic ca să poată împlini acest lucru mare. Și pe cînd Julieta îi esplica micuței tainele alfabetului, ce ar fi spus dacă ar fi știut pe unde rătăcesc cugetele fetiței? Că vede în vis fața tatălui fericit și mîndru, privind o hîrtie, — scrisoarea ei. Ioana își puse toată speranța de a revedea pe tatăl ei în magica influență a acestei epistole.

Cînd veni ziua mare, în care cunoscute toate literile, se decisese a scrie. Luă de pe masa de scris a mamei o coală de hîrtie și începu așa.

«— Iubite tată!

Eu mica ta Ioana îți scriu ca să-ți spun să vii acuș! Aici e frumos, dar mie nu-mi place ca acasă. E prea cald și în umbră abia poți șede. De ce n'ai venit cu noi tată dragă; eu vreau să te văd. Dacă vii te rog, să spuî mamei să plecăm iar acasă. Nu știu cum să-ți spun, căci îmi este greu să-ți scriu, dar tată, tu ști, că mie numai la noi mi-a plăcut.

Te sărută mica ta Ioana».

Cu adresa avu mari perplesități. În fine să decisese pentru următoarea:

Luî papa — de la Ioana, la noi acasă. . .

Ea adormi cu epistola sub pernă, pacinică, fericită. Ziua următoare cum să sculă o uită pe masă. Era o zi prea frumoasă și alergă în grădină ca să-și vază de flori. Julieta trecînd prin odaia Ioanei, să miră vîzînd epistola pe mășuța micuței. Incremeni cetîndu-o. Așa dar Ioana nu uitase; cuvintele naive exprimau atîta iubire pentru tata, care era departe, atîta dor, incît mamă-sa să speria. Avu un moment de desperare, vazu, că toate încercările ei remîn zădarnice, — micuța nutria o iubire prea mare pentru tatăl ei; nu putea să o învingă. Turburată, cu ochii visătorî mama rămase mult timp perdută în gînduri. Ce nepăsătoare fusese; cum de nu a observat ea, că micuța îi ascunde ceva.

De aceea încercările acelea eroice de a învîța a scrie cit măi iute. Cit trebuia să să fie gîndit ca să ajungă la rezultatul acesta. Sărmana Ioană! Dar mama în loc să să îndure de dînsa, — aruncă epistola în foc.

«— Va uita, e mică, era numai o nebunie!» — își zicea mama.

Ioana, după ce să reîntoarse în odăița ei, neaflînd epistola, crezu că a plecat și să puse s'aștepte răspunsul. Așteptă lung timp cu răbdare. De la un timp începu a-și perde paciența. De ce nu răspunde tata? E supărat, a uitat-o? Și la idea aceasta lacrimile îi umpleau ochii cei mari și triști.

«— Poate că nu va scrie dar va veni —» gîndia ea cite-odată

Și acum un fel de nervositate o cuprinse. Julieta o vazu pe balcon, privind cu nerăbdare în depărtare. Mama urmărea cu durere fie-care mișcare a fetiței.

«— Ce așteaptă? —» să întreba.

Ioana deveni palidă. Fața ei își perdea espreșiunea voioasă de măi 'nainte; ochii ei deveniau tot măi mari și privirea lor te pătrundea pînă în suflet. Julieta le vedea toate acestea, era nenorocită, încercă s'o distreze, să-i alunge ideile-î triste.

Îi cumpără o căruță trasă de un pony alb, care avea clopoșele la urechi și de multe ori plecau la olaltă departe, departe de alungul mării. Aceste zile erau cele măi fericite. Ioana era măi veselă, suridea și Julieta să bucură, vîzîndu-î întremarea. O strîngea în brațe, o săruta și ar fi dat tot ca s'o vadă în veci fericită. În vila vecină erau două fetițe de vîrsta Ioanei. Julieta făcu cunoștință cu părinții lor și acum nu măi trecea nici-o zi fără să vină Maria și Elvira să să joace cu Ioana. Dar fetița era ca și o străină între aceste copile sburdalnice și voioase; pe cînd ele alergau și rîdeau, ea remînea într'un colțișor privindu-le cu nepăsare.

Acum începea a crede, că tata n'o măi veni nici cînd. Și un fel de oboseală o cuprindea. Din toată inima ei de fiică iubitoare sperase în bunătatea tatălui ei — și eată acum el nu-î răspundea, o părăsea, — nu voia să vină. Din zi în zi devenia măi posomorită, nu măi eșia la preumblare. Să obosea iute și'ntr-o zi o aflară fără viață între viorelele ei. Ce groaznice fură pentru Julieta zilele acelea, cînd fetița zăcea în pat, svîrcolindu-să în ferbințeli — aceea numai

Dumnezeu o știe. Când medicul făcea o față îngrijită și zicea, că starea micuței e cauzată mai mult de o lovitură morală — atunci mama își ascundea capul între minți și plîngea.

«— Doamne scapă-o de moarte, nu mi-o răpi!» —

Ioana fu scăpată.

După mai multe săptămîni, cînd fu adusă afară pe balcon slabă, încît nu-și putea mișca mîna, — atunci să fi văzut bucuria mamei Tremura de fericire. Când medicul declară cu gravitate, că numai aerul țării, unde să născuse ar putea în-sănătoșa-o pe micuța, — ea consimți cu recunoștință. În femeia aceasta supusă, blindă, — n'o mai recunoștea pe Julieta de mai 'nainte. Când își reculesc puțin puterile, mica morboasă însași începu a vorbi cu nespūsă bucurie de a să reîntoarce în țara ei.

Și cînd trenul, care o ducea departe să puse în mișcare, bătut din minți și un suris apărut pe fața ei palidă.

*

Cît-va timp după aceea le vedem într'una dintre cele mai frumoase vile din capitală. Julieta vrea să rămînă aproape de medicii celebrii, cari, cu ajutorul lui D-zeu, vor vindeca de tot copila.

La început să și păru, că aerul rece al țării noastre îi face mult mai bine Ioanei. Să păru că reînvie la o viață mai nouă. Julieta începu să să mai mîngăe, să fie mai veselă. Dar nu peste mult toate să schimbară. Ioana nu mai putea să-și recîștigate puterile de mai 'nainte. Ca și-o floare care să veștezește încetul cu încetul își perdea puțințele puteri ce-î mai remaseră. Medicii să mirau văzîndu-o așa.

Incercau toate, ca să învingă starea letargică în carea cădea cîte-odată. Julieta singură știa ce îi trebuie Ioanei. Nu mai dormia, în inima ei să 'ntinse o ultimă luptă. Numai un lucru rămînea de făcut cu orî-ce preț: — trebuia să-l aducă pe fostul ei bărbat la patul micuței. Numai putea zăbovi; o știa bine, căci Ioana era slabă de tot. «Trebuie scăpată cu orî-ce preț!»

Și 'ntr'o zi des de dimineață învingîndu-și cumplita îngîmfare femeia învinsă plecă să-l roage pe principe — pe care îl făcu să sufere atîta — să-l roage să-î asculte rugămîntea și să-î scape de peire îngerul ei.

Principele de cît-va timp era în capitală. Au-zise despre morbul fetiței și o presimțire îl făcu

să plece din castelul lui, o presimțire, că poate va fi de ajutor acelei copile și femeii pe cari le iubea încă ca mai 'nainte.

Cînd Julieta fu introdusă să simți fericit. Dar această senzație să stînsse îndată, cînd să văzu în față cu dînsa. Ce devenise, frumoasa și îngîmfata femeie de odinioară. O bătrînă. Ochii ei erau tulburi, fața slabă, palidă, în părul ei negru să mestecau fire de argint. Nu mai rămăsese nimic din tonul autoritativ de pe vremuri. Vocea-î tremura, era nădușită în lacrimi. Il rugă cu umilință:

«— Vino, iartă-mă, că te așteaptă; . . . dacă moare ce o să fie de mine . . .»

Și el o luă de mîna ca și pe un copil o conduse pîn' la trăsura, să urcară și plecară împreună.

Cînd intră în odaia bolnavii, principele tresări. Ioana dormia, era așa de palidă, de imobilă, par'-că era moartă. Ioana își deschise ochii, cari ardeau de friguri. Principele s'apropie tip-tit; cînd îl zări, Ioana întinse brațele spre dînsul cu un mare strigăt de bucurie. . .

Și el căzu în genunchi și remase așa sărutînd și desmierdîndu-și copila. . .

Julieta să ascunse după perdelele patului, — lacrimile o înecau. În clipa aceasta pricepea cît păcătuisse. Îi să deschideau ochii și cruda realitate îi apărut. Din egoism îi chinuise pe amîndoi: pe tată și pe fiică. Ingerul acesta palid la pragul morții, ea îl avea pe conștiință.

«Dacă moare — nebunesc» — așa să gîndia.

Acum principele rămînea zi și noapte la patul copilei. Julieta ca și o lunatică mergea dintr'o odaie într'alta. Principele vedea cu milă cum devine tot mai desperată. Mustrarea conștiinței nu o lăsa în pace nici-un minut.

Era bună, supusă cu principele, cum nu fusese nici cînd. Dar acum părerea de rău venia prea tîrziu; ea nu mai putea reda viața micuței. Mereu, mereu să stingea Ioana. Fie-care zi devenia mai slabă, nu numai vorbea. Ochii ei priviau încă cu blindete și compătîmire spre părinții ei. Intr'o zi să deșteptă mai voioasă; putu spune cîte-va cuvînte; manifestă un fel de bucurie cînd mamă-sa îi aduse niște viorele. Julieta și principele începură iar a spera. Dar cîtră seară pe la asfințite un fior o cuprinse pe mica bolnavă, întinse mîna. . . «— Tată. . . . mamă. . . .» murmură și împreunînd mîinile lor rămase un minut fără mișcare apoi pleoapele ei

fine, transparente să ridică și ochii ei, în cari puteai ceti ca și un fel de estaz, acei ochi, a căror privire străbătea poate deja pînă'n cîmpurile fericite a paradisului, să'nchiseră spre vecie.

. Ingerul morții își întinse aripele deasupra patului, unde acest mic suflet inocent încetase de a suferi.

După moartea Ioanei Julieta era ca nebună. Voia să moară și ea, își lovea capul de pereți. Medicii cit-va timp să temură că-și va perde mințile, dar D-zeu nu voiă s'o lese să să prăpădească, pe semne.

Eși din năcazul acesta ca și o bătrînă, zdrobită la trup și la suflet. În inima ei însă să deșteptase credința în Tatăl nostru ceresc. Încercă a să resemna — și cu ajutorul lui Dumnezeu reuși în parte a suporta viața ei din care perise toată fericirea cu îngerășul ei.

Odată văzu pe stradă un mic copil bolnav în etatea Ioanei. Vindea gazete și vocea lui slabă tremurînd de friguri să perdea în sgomotul trăsurilor. Cuprinsă de milă Julieta din ziua aceea

să decise a-și consacra toată puterea și averea celor sirmanî mititei, cari sufereau cum suferise Ioana. Și acum o vedem pe Julieta în spitalul ce l'a fondat pentru copii bolnavi, alergînd fără odihnă de la un pat la altul. Copiii o iubesc ca pe o sfîntă. «Mama noastră!» — așa o chiamă. Atunci Julieta își ascunde capul între mîni și lacrimile-î curg de-alungul degetelor slabe și palide, căci să gîndește la un timp, cînd un glas pierdut pe veci o chemă așa.

Principele cite-odată vine să o vază. Ea îl primește cu multă blîndețe; îl conduce de la un bolnav la altul și el le împarte jucării, flori și icoane.

Altă-dată să întîlnesc lîngă o mică cruce, care dispăre între flori. E mormîntul Ioanei. Și atunci tăcuți stau unul lîngă altul plîngînd mereu . . . , atunci Julieta să gîndește cît de fericită ar fi putut să fie fără cumplitu-î egoism. Și întorcîndu-să la bolnavii ei e și mai bună, și mai împăcată, ca și cînd ar voi prin aceasta, prin viața aceasta de abnegațiune să ceară iertare de la iubiții-î pentru păcatele de mai 'nainte.

Y.

DUO.

E-o năframă fermecată

Inimioara mea :

Ea-mă prezice cele bune, —

De mă-'nșeală dragu-mă spune

Că să 'nclină dragostea.

Intr'un colț stă singerată

Și'n trei picurî mă răpune

Inimioara mea. Simca.

Nu erau picurî de singe

Pe năframa-ți de la briu :

Cî din sufletu-mă ce plînge

Și la glasul tău să stînge,

Au curs lacrimile rîu.

Și ți-e teamă, mult ți-e teamă

Fetițo cu ochi de foc, —

. . . Și tu nu simți cum te cheamă

Dorul meu fără seamă

Fără sprijin și noroc . . .

Isis.

CÎNTECE.

III.

*Bea și dumneata părinte,
Dumnezău să-ți fie daru —
Să mai poți ceti psaltirea
Și să poți goli păharu.*

*— Că noi bem de patru zile
Cu cârcimaru umfle-l zmei,
Bem părinte, ca la nunta
De la Cana Galileii.*

*Ce-ar mai fi de lumea asta,
— Zice — alaltăieri vecinu, —
Ca la nunta de la Cana,
De-am face din apă vinu ?*

*Nar fi bine, măi vecine !
N'ar fi cârcimă atunci de loc
Și cârcimaru Niculaie
Nu s'ar duce 'n iarmaroc . . .*

*N'ar mai fi nici Laie Chioru,
Bată-l crucea maică sfinte,
Nici Anița — cârcimărița
Și ne-am prăpădi părinte ! . . .*

Nic. Otavă.

IRIMIE CALIMARIU.

— Tip. —

I.

Mult mî-am sfîrmat și eu capul, să aflu de unde provine adicățile deplorabila eră staționară în literatura noastră de dincoace.

Pe alte terene, spun optimiștii noștri, facem progrese uriașe. Uriașe să fie, nu-mî pasă, dar spuneți-mî, d-lor optimiști, pentru-ce tocmai literatura să fie lăsată la urmă în această eră de multi-lateral și uriaș progres?!

Aș putea să număr pe degetele de la mînă cu care scriu, aniî, în carî s'au ivit la noi șese reviste literare.

Și cum au venit, așa s'au dus! . . .

La urma urmeî revistele literare sunt și ele steluțe luminătoare în viața noastră etnică culturală și nu ar trebui să trecem așa de reci și de nepăsători pe lingă mormintele lor, căci doar' noi le-am săpat groapa.

Și totuși . . . cum au venit, așa s'au dus.!

Focul de pe «*Vatră*» s'a stins; «*Minerva*» s'a dus pe urmele *Foii Ilustrate* în Olymp; *Rîndunica* a zburat în alte lumi, poate în o *Lume literară*, — care nu mai există.

Așadară nici-o — *Foaie literară*.

Căci *Revista Ilustrată* încă și-a dat duhul, iar *Familia*, nu e din epoca noastră de anemie literară, ci din o epocă anterioară, cînd erau mî puține fraze goale pe lume și mî multă dragoste și însuflețire.

Numaî produsele epocēi noastre se nasc de odată cu fatalul germen al morțēi timpurie.

Am cercat să-mî esplic de multe ori acest fenomen caracteristic, am întreat în sus și am întreat în jos, dar în loc să mă lămuresc, am rămas și mî zăpăcit.

Poeții, noveliștii, *schifiștii*, impresionistii toți mă incredințau, că nu poți face nimic — cu un public ca al nostru.

«Publicul nostru nu e destul de cult și chiar de ar avea cultură, e indiferent!»

O acuză foarte gravă. Eu însă ca om cu chibzuială, în vederea principiului «et altera pars» m'am adresat și marelui public românesc.

Și să fi auzit, mă rog, gălăgie. Unii spuneau *de pe cal*, că nu se plătește să-și dea banii pe toate prostiile.

Dacă e vorbă să-și aducă cine-va foi literare aducă-și străine.

Dar romînești?! . . . Cine te asigură, mă rog, că Româniî încă ar fi în stare să facă ceva?!. . . «N'avem scriitori, domnule, suntem rămași!»

Scriitoriî acuză publicul, publicul acuză pe scriitori, și dacă ar fi să dai dreptul cui-va, te pomenesti, ca amîndoi au *nîfică* dreptate și *mult* adevăr.

E o constatare tristă aceasta, care remîne de parte de a deslega problema noastră literară. Cei doi dușmanî se privesc ironic și tac. Scriitoriî nu mai scriu, cetitoriî nu mai cetesc: *cvit!*

Și în această liniște fatală mă cuprinde un simțemînt, nu știu de milă sau de disgust. . . .

Literatura noastră mî-se presintă ca un templu vechiu, în care nu se mai roagă nimeni. Razele luneî străbat prin geamurile sparte și îmbracă în lumină arginție păinginișul de pe crucea altarului.

În fața zidireî părăsite să oprește un poet visător și înfiorat de atîta pustietate se întreată:

Unde mi-'s entuziaștii, visătoriî, trubadurii?

Nu e însă cine să-î răspundă. Și numai boliturile vechi murmură un ecou prelung și vag. Tru-ba-du-rii! Tru-ba-du-rii! . . .

II.

Să revenim însă la eroul nostru. Îl cunoașteți, mă rog, pe domnul Irimie Călimariu? Nu-u? Mă mir.

Irimie Călimariu este acel individ. . . nu-î bine! E o definiție prea oficioasă.

Irimie Călimariu este un tinăr de mări speranțe, care ar avea multe calități frumoase — dacă nu ar scrie. Dar ce să faci? *Nullum ingenium sine mixtura dementiae*, cum zicea moșu Seneca, și la urma urmeî doară de aia îl cheamă Călimariu, se scrie. . .

Ah! dacă ar fi să se bage în seamă cuvîntul meu, aș ierta toate versurile slabe, carî mî-au amărit zilele, toate plagiaturile care m'au iritat de atîtea ori, și pe toți scriitoriî fără de talent i-aș face Lord Byroni, Shakespeare-i și Turgenewi — numai pe Irimie Călimariu nu l-aș ierta nici mort. Căci de numele acesta e legat un fa-

talism omoritor și s'o spun de la început — *acesta* e monstrul, care ne-a mîncat revistele.

E o descoperire senzațională aceasta, iubiiții mei cetitori și dragălașe cetitoare, dar mă veți înțelege dacă mă voiu explica puțin.

Ce e drept, mă-e cam milă de Irimie, dar ce să-î fac; «dator mă simt! . . .» ca și Lazu față de Coșbuc.

Să nu vă mirați. Acest individ există de fapt, dacă vreți în mai multe esemplare. El persecută toate revistele noastre ca o umbră fatală. E destul să publice numai cîte-va șire eșite din peana lui nefastă și biata revistă trebuie să-și dea în curînd blîndul seu suflet în mîinile redactorului dezolat.

E de alt-cum băiat deștept și cu aspirații prietenul nostru . . . dar — fără noroc. Ce să-î faci? Dacă ai minte n'ai noroc. dacă ai noroc n'ai minte, iar dacă n'ai nici minte nici noroc. atunci cel puțin știi că n'ai nimic.

Și e rău să fii fără noroc, ales cînd nenorocul tău să leagă ca scaiul și de alte oi. . .

Cînd «Foaia ilustrată» a sistat apariția î-am zis din glumă: «Vezi. mă, numai o poezie î-ai scris și ai și omorît-o!»

El a dat nepăsător din umeri. De atunci făuria o novelă, cu care mai pe urmă ne-a «sinucis» «*Minerva*». . .

Acum n'am mai ris.

Revistele dispăreau una după alta și începeam a înțelege groaznicul adevăr.

La «Foaia literară» nici nu apucase a trimite, dar *avea de gînd* s'o facă și numai ce mă pomenesc, că biata revistă

... își pleacă capul, în pămînt privește
«Si nimic nu va!»

Ochii lui Irimie Călimariu străluciau de un suris malițios: — Am hotărît-o și pe asta. Mai rămîne «*Familia*».

Dar dl Vulcan, inspirat de geniul mîntuitor al gazetăriei l-a tratat cu refuz.

Incepeam să-î port frica și n'aveam cuvinte cum să-l fac să priceapă, că ar fi bine să nu mă scrie.

Intr'o seară mă pomenesc, că întră năvalnic în chilie și-mi aruncă pe masă o *Dreptate*. Avea un zîmbet superior, provocător chiar.

— Ce-î asta?

— Cetește și vezi. Așa articoli să scrii! . . .

Am deschis foaia și într'adevăr Irimie Călimariu al nostru, publicase un fulminant prim-articol: *Să nu ne lăsăm!*

Capul îmi vijăia de năcaz și mi-se făcu negru înaintea ochilor.

Abia într'un tirziu esclamaî, clătîinînd din cap a rezignație:

O, Nemesis! Nemesis! . . .

Și cînd am cetit în urmă anunțul despre sistarea foii, nu mi-am putut opri un zîmbet de milă:

Știam, că *trebuia* să urmeze.

★

Am isprăvit.

Marele public românesc va înțelege acum dispariția sistematică a revistelor noastre, și domniî redactori se vor feri de Irimie Călimariu ca de dracul.

Și va veni odată «o dalbă primăvară» . . .

Poeții, noveliștii, schițiștii, dramaturgiî nostri — sunt doară atît de mulți — vor umplea cu produsele lor geniale toată lumea românească. Ear librariî ce de lucru vor avea, să-raciî de ei, cu espedarea comandelor, făcute de marele public cetitor. . .

Unde vor fi atunci birfitorii cari mă îerî-alaltăerî cutezau se spune în fața lumii, că publicul românesc e lipsit de cultură și de gust literar? . . .

Va veni o dalbă primăvară!

Și de-am avea scriitori precum n'avem, și de ar fi publicul precum nu e, dalba primăvară s'ar începe cu ziua de mîne.

Pribeag.

ASFINȚIT.

In asfințit pe lacul ca oglindă *Inalte trestii sună somnoroase,*
Aleargă șoapte de 'nțeleșuri pline; *Privind în apa 'ntunecată, caldă...*
Nori liniștiți de aur, lumii senine *Zglobie, rațe, măcăind să scaldă*
Plutesc în fund, pe-albastre căi colindă. *Și pier sub unde limpezi, sperioase.*

Și-acum să clatin peste cercurele,
Divină nuferi adormiți de-o boare,
Și iarăși dorm plutind în vis spre stele.

Un filfūt, o șoaptă, dezmierdare...
S'alintă în sălcii blinde turturele
Pe-un drum de-argint răsare luna 'n zare.

IN CODRU.

In codru sara umbre moi să lasă, *Din adâncimi, din goluri, în cristale*
Giganții tei adorm visînd misteruri, *Izvoare reci pornind din limpezi lacuri,*
S'aprinde tăcute stelele în ceruri, *Răsar cîntînd o doină de pe veacuri,*
Și șoapte dulci pornesc prin frunza deasă. *Tresar în unde licurind la vale.*

Și zbuciumate 'n noapte prind a plînge
Ca un copil cuprins de visuri grele...
Un freamăt lung, durerea lor le-o stînge...

Tîrziu de tot și luna printre stele
Să urcă lin și chipu'n unde 'și frînge
A! zîne ies din peșteri, ușurele.

Ermina Brătescu.

DESPĂRTIRE.

Să-ți cer un semn iubit... .

Eminescu.

De cite ori eram împrejmuit de camerazii mei veseli, uitam ori-ce supărare, mă încurcam bucuros la o partie pe «Gellérthege», la cite-va halbe de bere, la un teatru.

Îmi erau dragi, ales cei mai tineri; în neastîmperul lor mă vedeam pe mine însu-mi înainte cu trei-patru ani, în planurile îndrăznețe ale lor recunoșteam cu un zîmbet visurile mele de Phaëthon. . .

Îmi plăcea să mă las amăgit, că împărtășese întru toate vederile lor, alungind ori-ce rezonamente. Și cînd aceste totuși, une-ori, mă luau în stăpînire, cînd încercam să pun răgaz unor porniri, cari mi să păreau prea de tot hazar-date, în fața argumentărilor, ce mi să aduceau, spuneam cu jumătate de gură:

— Lăsați, o să judecați și voi tot așa, după trei-patru ani. . .

A, cit de nedrepti erați voi prietenii iubiți, cînd în cuvintele aceste voi aflați numai superioritatea celui mai bătrîn. Cît de bucuros aș fi împărtășit și eu vederile voastre — cari erau și ale mele în vreme — voi însă uitați lucrul cel mai de căpetenie: că numai odată trăește omul la vîrsta de nouă-spre-zece ani. . .

Voi nu știați încă, ce va să zică a rămînea aproape singur la universitate, cu o generație de colegi necunoscută. Colegii mei, de pe vremea cînd eram seminarist să risipiseră în lume, abia mai vedeam ici-colo cite un rigurosant, cei-lalți intraseră în viață. Abia ciți-va *intîr-ziați* de soarte mai urcam încă treptele de marmoră ale universității.

Seara de cunoștință, la care «balicii» știu să spună lucrări așa de frumoase, pe unii din noi ne posomoră. Ne dam seama, cum, încă tot la studiu, n'ai de gînd să mai isprăvești odată?

Toastele curgeau așa de însuflețite și noi ne gîndiam atunci:

— Și eu eram odată. . .

*

Pe masa mea de scris aflu o scrisoare. Cunoșteam bine adresa de pe plic. O desfac. «Ziua de azi, la mulți ani»... .

Trăsar. Dacă nu era scrisoarea asta, cui i-ar fi trecut prin minte să să gîndiască la aniversări?

Cui i-ar fi trecut prin minte, că astăzi împlinesc două-zeci și cinci de ani?

Capul îmi vuește... o senzație cu totul necunoscută mă ia în stăpînire... o durere năbușită, și în aceeaș vreme o bucurie vagă. . .

Eul dublu mă luă iarăș în stăpînire. Era de-o parte un *eu*, tînăr și entuziast, iar de ceea-laltă un *eu* serios și rece.

Cel dintîi mă luă de mînă, și mă duse de parte, departe de sgomotul orașului, într'o luncă de flori.

Un mormînt proaspăt se deschidea înaintea noastră.

— Aici, îmi zise, are să să îngroape astăzi cea mai fericită parte a vieții tale: tinereța ta!

De departe s'auzia dangătul duios al clopotelor, florile să mlădiau parfumate în adierea zefirului. Vedeam convoiul apropiindu-să. . . . caii pășiau încet și grav, sicriul era acoperit de flori și de cununii. . .

— Vezi, prietine, cum moare tinereța ta... visurile tale, iluziile, ce te-au amăgit în nopți de neodihnă, idealismul, ce te-a ridicat deasupra noroiului vieții. . . .

Eu nu înțelegeam și nu simțiam nimic.

Îmi era ca și cînd inima mi-ar fi fost de piatră.

Vedeam cum să scoboară sicriul în groapă, auziam zgomotul surd al frînghiilor trase de sub sicriu. . . simțiam cum o parte din mine să rumpe, și stam buimăcit și nănc, cu capul descoperit, cu privirea rătăcită. . .

Ce bucuros aș fi plîns atunci, ce bine mi-ar fi făcut plînsul!

Dar inima mea era de peatră. . .

De-odată mă pomenesesc cum *celalalt* mă smînceşte de mîncă. Celalalt ; cel serios și rece.

— Ce stai aci zăpăcit ? Nu cum-va vrei să te bocești ca babele după ziua, care a trecut ? Roata vremii să întoarcă înainte, trebuie să îți seamă de ea ; bocetele sunt pentru copii, vino cu mine !

Intrăm iarăș în oraș, între oameni.

— Prietine dragă, imi zise el, de aci încolo avem să trăim împreună. Tinereța ta a trecut — voi să te fac bărbat de acum.

Nu te mai amăgi cu visuri nici cu himere.

Nu regreta ceea-ce a trecut, căci tinereța e numai preludiul acelei simfonii eterne, care se numește viață.

Vieța nu se aseamîna, cu cea visată de tine. Voi pune plumb pe aripele tale de Icar, să nu

te prea înalți, voi zăvori drumul iluziilor deșerte, și voi oțeli voința ta atît de slabă încă... Luptă și mergi înainte, cumpănit și neșovăitor, vieța e o luptă, preludiul s'a sfîrșit !...

Simțiam cum flacăra neastîmperată din ochi mi se potolește, cum bătăile inimei mi se mulcomesc, sub impresia cuvintelor lui atît de reci și atît de adevărate.

... Uruiau tramvaiele în goană, trecătorii grăbiți me impresurau gălăgioși, și eu me pierdeam în sgomotul lor, cu mutră serioasă, cu fruntea posomorită de gînduri. . .

*

... Numai din cînd în cînd imi mai trece prin minte, mormîntul părăsit, în care dorm somnul de veci visurile mele de copil, iluziile mele, tinereța mea. . .

Simion.

SATUL MEU.

Viața și operele lui Simion Cîrnaț.

Simion Cîrnaț e crijmarul cel mai de omenie de pe țara Oltului. Dovadă, că chiar erî i-au bătut calul cel din urmă în dobă și ast-fel dintr'o avere destul de mare a rămas trupaș.

De alt-cum suntem cunoscuți vechi. Ne-am întilnit mai întii în prima clasă gimnazială, unde în ora a doaua, fiind toți noi, veniți din toate părțile, făceam cunoștința atît de zgomotoasă, de vre-o patru inși nu se puteau ridica de jos, unde i-am izbit cu toată puterea dragosteî colegiale.

Simion era bătrîn aproape cu musteți. La început ne temeam să ne apropiem de el.

După o săptămîină însă începurăm a ne lînguși, a-i băga mîna în buzunare, a-l călca pe picior. a-i pune piedecă, pînă ce așa pe încet ne-am hotărît întreagă clasa să-l batem. La un semn dat sărirăm toți asupra lui, cînci îl prinserăm de un picior, cînci de cel-lalt și zup ! il puserăm jos.

Ce bucurie.

Așa săream pe el ca pe un sac de lînă.

De atunci de abia îl așteptam. În toată ziua îi dam cîte două bătăi bune — din dragoste. A intervenit profesorul de clasă, dar în zadar.

Unul începe, ceia-lalți după el, apoi nu-l mai vedeai pe bietul Simion de mîni, capete, picioare, căci fie-care voia să-și bage cel puțin odată mîna în părul lui stufos.

A avut noroc, că l'a dus tată-seu acasă, că zău nu știu ce se alegea din el.

Acasă apoi i-a mers și mai rău.

În doi ani a trecut de trei ori carul peste el, l'a mușcat un cîne de pulpă, a căzut în ferdelă — era tot hîrb.

— Să-l ducem ear' la școală tu bătrîno, că alt-cum ăsta, cînd va ajunge de însurat, nu va mai avea un os întreg.

L'au adus eară. Învăța bine al dracului, căci era de doauă ori așa de bătrîn ca ceia-lalți.

De pe a treia l'au dus la cătanie trei ani. L'au pus să poarte hirtile. Rîdeau după el, ca după honvezî. Îi era rușine să spună, că a fost cătană.

Pînă aci a gîndit, că va fi poate mai bine, văzînd însă, că orî-ce face, face rău, a început a despera. Era moale de tot la inimă. Nu se speria să lucre regulele în rînd, dar îi venea așa o durere, cînd vedea pe prietiniî lui de demult, cum își fac carieră domnească, încît să

puse pe pat și începu a plinge cu hohot. Toc-măi atunci intră căpitanul și-l puse în șease ceasuri fiare.

La o săptămână ear era în ariște.

A fost în slujbă cu mulți alții. Treceau multe jupînese pe lingă ei.

Unii măi pișcau — căpitanul aude și-i pune pe toți la umbră cu Simion cu tot.

În primăvară ajunse gefraiter apoi căprar și cine ajunge în ierarchia cătănească pînă la căprar, acela apoi e domn. Domn măi mare ca un căprar anevoie.

Chiar și meseriașii romîni i-se închinau. cu toate că burghezii aceștia naționali, bine se uită la om, pînă ce-l primesc între ei.

Luî Simion începu a-i părea rău, că de ce nu s'a făcut și el un sodal român. Ce frumos ar fi, cînd se învîrte printre măierite. se poată spune și ceva ocupațiune. pe lingă cîtănie.

Așa e eaca un simplu căprar.

Și minune Ana Bălan, măierita cea frumoasă, cum îi ziceau, începu a face dragoste cu el.

Ce-i drept, măi avea un rival pedagog în seminariul archidiecezan, dar acesta avea se fie la 7 oare acasă, ear Ana și așa eșia cam pe la

$\frac{3}{4}$ din fabrica de lînă. În cîte-va minute nu poți face nu știu ce dragoste.

Dragostea e ca vinul cel bun. din ce beai, din aceia ai bea măi mult. Așa era Simion. Din ce bea ceaî de la Ana din aceia ar fi beut măi mult.

La 7 ceasuri era strajă la poartă, intra cu Ana în casă se așeza după masă și pe ceaî.

Din cătănie s'a ales cu o bită de trestie, un chipiu și o găoace de pomadă. Cu acestia plecase pe jos pînă într'al patrulea sat. unde intră de scriitor la notariul.

Aici i-a mers destul de bine. pîn' ce n'a venit odată notariul beat și-l făcu se sară pe fe-reastră. Și acum măi poartă urmele sticlei de cernală care îl nimeri în ceafă.

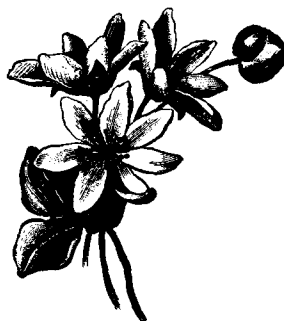
S'a așezat lingă crijmariul. care avea ceva avere și o fată destul de considerabilă.

Apucă pe calea negustorească.

Se făcu crijmar. Eri i-au bătăt calul cel din urmă în dobă.

Simion se uită la nevasta. apoi ridicîndu-și ochii citră cal. îi descoperi capul și se întoarse liniștit în crijmă.

Tullius.

CRONICA.

Esposiția pictorului român Smigelski. Aflăm cu plăcere, că cu prilejul sfințelilor sărbători a Rusaliilor, dl Smigelski, cunoscutul pictor bisericesc, va aranja în Blaj o esposiție de tablouri originale.

Domnul Smigelski este cunoscut din cite-va iconostase, ce le-a pregătit în unele biserici, iar în cercurile profane este bine apreciat, prin cite-va mici peisaje, ce au fost cumpărate de către galeria de tablouri Bruckenthal din Sibii. Specialitatea d-sale este iconografia bizantină, lucru care ne interesează foarte de aproape, lăsând iconografia bisericilor noastre pretutindeni foarte mult de dorit. Din norocire ambele noastre confesiuni stau pe baza aceleiaș iconografii bizantine, în cit veleitățile confesionale nu pot avea loc, fiind vorbă de sprijinirea unui talent pronunțat, deopotrivă trebuincios tuturor. Pictorul va espune tablourile sale și în Sibii, Năsaud etc. În numărul proxim o să revenim mai pe larg, cind vom da și raport despre esposiția din Blaj.

BIBLIOGRAFIE.

Ioan Lupaș, Cite-va pagini din trecutul comunei Săliște, Tipografia Archiepiscopale Sibii 1903.

Studiul d-lui Ioan Lupaș, — membru intern al redacției noastre, — publicat în revista »Transilvania» și tipărit în broșură separată, e un bun început în această direcție. Schițe istorice de acest fel am dori să avem cit se poate mai multe, pentru-că numai ele ne pot da icoana adevărată și măsura dreaptă a traiului nostru din trecut și numai pe această cale putem eși din întunerecul, care far de milă ne împăi-niște vederea clară în toate manifestațiunile din prezent și planurile pentru viitor.

Cele cite-va pagini foarte frumos, cu multă pricepere și sirguintă scrise de dl Lupaș, sunt oglinda credincioasă a diferitelor faze prin care s'a perindat vestita comună Săliște. — În ele ni se povestește, într'o frumoasă limbă românească, despre «începutul Săliștei», «Săliștea după venirea Sașilor», lupta pentru înfrinarea poștei de stăpînire și asupra sașilor, despre starea lor religioasă-bisericească, starea economică și viața oficială.

Dorim ca începutul acesta vrednic de laudă să-și găsească cit mai mulți continuatori, mai cu seamă în rîndurile tinerei generații.

Maria Baiulescu, Vacanții, comedie originală într'un act (Nrul 10 din Biblioteca teatrală edată de Societatea pentru crearea unui fond de teatru 10cm în Librăria Ciurcu, Brașov 1903, 38 pag. în 4° mic. Prețul 40 bani.

Demetriu Dogariu și Ioan Darius, Istoria naturală pentru școalele populare întocmită pe baza planurilor de învățămînt în vigoare la noi.

Se găsește la Librăria Ciurcu Brașov. — Prețul 80 bani.

Francisc Hoffmann, Iubiți și pe dușmanii voștri, povestire localisată de Silvestru Danilescu. Librăria Ciurcu Brașov 1903. Prețul 40 bani.

Dr. Ștefan Pop, La Unirea Bisericii românești. Partea I. Iezvin 1903, 75 pag. 8° mare. Editura autorului. Prețul 1 coroană plus portul postal.

Sămănătorul Nrul 10 (11 Mai 1903) N. Iorga, Trădătorii și patrioții răi. M. Eminescu, Ruina (Fragment din Ștefănița Vodă). I. Ciocirlan, Clipe de la țară: La 'nnălbit. Mihail Paleologu, Basm (poesie). Ion Scurtu, Informații străinașii. Z. Birsan, Baladă. N. Iorga, Din ale neamului nostru. Red. Informații. Răspunsuri.

Romana, Dans de coloană în 5 figuri; descrisă și esplicată dimpreună cu muzica ei, după compunerea ei originală. Brașov 1903. Broșura e foarte interesantă și distractivă.

POSTA REDACȚIEI.

D-lui **Al. Gherghel București.** Frumoasa D-tale poezie o publicăm — mai trimite-ne.

Silu. Cluj «Cîntecul» D-tale improvizat pe o cartă postală ocazional, cind:

«Pădurea era verde
Și cimpul înflorit...»

nu atinge măsura.

Începătoarea. Cluj. Cine nu cîntă în luna Mai? Greurușii, vrăbiori, cucul etc. etc... de ce nu și-ai «permite» și D-ta să cînti? Si apoi e atit de frumos acum, tocmai așa putea fi atunci:

Era o sară lină,
Si o lună plină cu lumină,
Sedeam într'o grădină
Cu floricele plină lângă tulpină...

.. sară lină, lună plină.... toți redactorii suspină... Ce ai zice să vină odată toți greurușii cu ambiția de a fi autori de operetă?...

S. P. Orșova. Poesiile D-tale afară de cea intitulată **3/15 Măi** sunt debile, ușurele și triste. În **3/15 Măi** e prea multă declamare, prea seamănă a toast... de alt-fel te încurajăm!

Sinca † Isis München. Accentele doioase, picurate ca din mandolină le publicăm și Vă rugăm cu dragoste a ne mai trimite din cînd în cînd.

D-lui **N. D. Vicna**. Pe rind! Mulțămită și salutări cordiale!

D-șoarei **Elvira Brătescu, București**. Drăguțele poezii să publică. Vă rugăm și pe mai departe sprijinul.

Ioan Paltim. Ritmul săltăreț și o ast-fel de construcție a strofeii pretinde o mai perfectă minuire a limbei.

Dl. **Antonius Dringou** teol. abs. **Beiuș**. «Ne dăm critica cu profund onor asupra versurelului» trimis nouă spre veselirea noastră și a lumii culte. Ne dăm critica deci: «Laude-să Dl nostru Isus Christos» și «imediat publicăm» aci un petec din versurele:

Spășit de griji te'ntreb o Doamne
Ce este firea umană de pe pământ?
«Prav și cenușe auzi o a me!
Care să poartă suflat de vint!»

Dumnezeu cu noi și năcazurile noastre și ale «firei umane».

G. C. Novela «*Dl Csók*» nu e lipsită de invenție, indeosebi momentul e destul de bine prins, motivarea psihologică nu e destul de succesă (te rugăm cetește «Sărmanul Fekete Jóska» din schițele de Sorcovă: «Clipe de repaos»). Intreagă novela D-tale are însă o greșală fundamentală: limba e de tot incorectă. Lăudăm de alt-fel indeletnicirile D-tale și te încurajăm, — cu vremea pe lângă un studiu serios al limbei o poți duce înainte.

I. P. in Pol. Ciripire frumoasă, cu cadențe și mai frumoase uneori și dacă n'o publicăm, e pricina, că strofa a doua păcătuiește prea mult împotriva ritmului și e nișel cam banală. Poate altele.

N. Mateescu-Movilă. Povestea D-voastră a fost culeasă pentru numărul present, a rămas din cauză aglomerației. Vă rugăm ca poezțiile ce ne trimiteți — frumoșele și cu miez de alt-fel — să nu le îmbrăcați în cuvinte — opuse graiului poporan: moment — termin etc. Salutare!

Al. Gherghel București. Frumoasa D-voastră poezie se va publica într'unul din numărul viitor.

Șef-redactor:

Red.-resp.

ALEXANDRU CIURA. OCTAVIAN GOGA.

Editura redacției.

Redacția și administrația:

Strada Zöldfa 11., III. 23.

Invitare la abonament.

Acum la sfintele sărbători când se dă prilej creștinilor tuturor de cugete înalte și simțiri întru binele obștei — facem și noi rugarea cinstitorului public cetitor din frumoasa noastră țară — de ași aduce aminte de datorințele sale creștinești, între cari nu cea mai neînsemnată este: *achitarea abonamentelor*.

Creștinul adevărat cinstitor al canoanelor și postului și tragerii de la gură, aducă-și aminte, că atunci, când toată firea se bucură și micul și marele, ar fi cu cale să bată un cias de veselire și pentru necăjiții scriitorii cu tiparul. Rugămu-Vă deci, înțelegeți o neamurilor!

APARE:	ABONAMENTUL:
In 1 și 15 a fiecărei luni, după stil nou.	Pe 1 an 10 cor., pe jumătate de an 5 cor.
Prețul unui exemplar 45 bani.	Pentru străinătate 1 an 15 franci.
In România 60 bani.	

AVIS!

Rugăm pe toți On. cetitorii, cari au avut amabilitatea să primească revista noastră, să bine-voiască a ne trimite abonamentul și încă în timpul cel mai scurt posibil, fiind-că ni-e imposibil să mai suportăm cheltuelile.

Redacția și Administrația
LUCEAFERULUI.

Tipografia Franklin-Társulat Budapesta.